

Públic

L'OCULTACIÓ DEL DANY CAUSAT PER LA INDÚSTRIA QUÍMICA A LA SALUT DE LA POBLACIÓ

Vicenç Navarro

Catedràtic de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques

Universitat Pompeu Fabra

15 de febrer del 2020

Animo el lector que vagi a veure la pel·lícula **Agua Oscura**, que està sent projectada durant aquestes setmanes als cinemes espanyols. Descriu un cas real. Mostra com la indústria química Dupont va mentir a la ciutadania nord-americana produint i emprant una substància (que era utilitzada àmpliament en aquell país i al món) tot i saber que era cancerígena i tòxica, fins al punt que va matar milers i milers de persones. Els suggereixo que la vegin perquè el lector ha de ser conscient que aquestes pràctiques són comunes (a tot el món, inclòs el nostre país), fet que mostra que la població està escassament protegida enfront d'aquestes indústries a causa de l'enorme poder polític que tenen per ocultar-ho, per tal d'optimitzar els seus beneficis econòmics.

En realitat, la pel·lícula em va recordar una sèrie de fets que van tenir lloc aquí, a Espanya, concretament a Catalunya, ja fa molts anys, que em van afectar negativament, i que van dificultar durant alguns anys la meva reintegració a Espanya després d'un llarg exili. A l'haver de deixar el país a principis dels anys seixanta per raons polítiques, com a conseqüència de la meva participació en la lluita contra la dictadura, vaig viure a Suècia, al Regne Unit i, més tard, als EUA. A Espanya vaig ser metge clínic, però més endavant, durant el meu exili, vaig canviar de professió per formar-me i conèixer com millorar la salut, el benestar i la qualitat de vida de les poblacions, uns estudis que van incloure l'economia social i la salut pública.

Com a professional expert en aquests temes, i mentre era professor de Salut Pública d'un dels centres sanitaris i salubristes més importants dels EUA, la *Johns Hopkins University*, vaig ser escollit per 50.000 professionals de l'Associació Americana de Salut Pública com a part de la seva direcció. Com a tal, havia de presentar propostes d'aquesta associació al parlament dels EUA (concretament a la cambra baixa del Congrés), la màxima autoritat legislativa dels EUA en temes de millora de la salut i la qualitat de vida de la població. I una d'elles va ser que eliminessin diversos productes tòxics i cancerígens utilitzats en la indústria química a l'Estat de Delaware, on es troba ubicat un dels principals centres de la indústria química dels EUA. El Congrés va atendre alguna d'aquelles peticions, la qual cosa em va alegrar però

també em va preocupar, ja que sabia que aquella producció es deixaria de fer a Delaware però probablement es desplaçaria a Tarragona, a Catalunya, a on els controls d'aquesta indústria eren menors que als EUA.

Per això vaig venir a Barcelona i vaig avisar les autoritats públiques i la ciutadania, cosa que vaig fer durant una entrevista en directe a Catalunya Ràdio, la ràdio pública de la Generalitat de Catalunya, que m'entrevistava sobre un altre tema. Malgrat això, vaig aprofitar l'ocasió per –forçant una mica el rumb de l'entrevista– informar del perill que implicava el fet que a Tarragona es poguessin produir substàncies tòxiques i cancerígenes prohibides als EUA, fet que va crear un gran enrenou i un enorme enuig de la Generalitat de Catalunya, governada per una coalició de dos partits de dretes (un de liberal, CDC, i l'altre cristianodemòcrata, UDC) presidida per en Jordi Pujol. Aquesta coalició era coneguda entre els professionals de la salut pública per la seva proximitat i permissivitat amb la indústria química de Tarragona. En aquell temps, el regidor encarregat de temes ambientals a la ciutat de Tarragona pertanyia a CDC.

Com a conseqüència d'aquell enuig, el Sr. Pujol i cia. es van mobilitzar per oposar-se a l'oferta que m'anava a fer la Universitat Autònoma de Barcelona per integrar-m'hi com a catedràtic extraordinari. Conscients d'aquesta oposició, dos companys (de

merescut prestigi a la comunitat científica de Catalunya) de quan érem tots tres estudiants de Medicina a la Facultat de la Universitat de Barcelona, van anar a veure el Sr. Pujol (sense que jo els ho hagués demanat) per demanar-li que no obstaculitzés l'oferta, petició a la qual ell va respondre, amb tota claredat, que no volia que *"en Navarro tornés a Catalunya per menyscabar la indústria química"*. I el procés del meu nomenament va ser paralitzat. El pujolisme és una xarxa clientelista enorme que ha governat Catalunya durant la major part del període democràtic.

Vull subratllar que, naturalment, no era la meva intenció menyscabar-la, sinó regular-la molt més estrictament del que ho estava (i continua estant) a Catalunya. Aquest país té excel·lents professionals de salut pública, i estructura sanitària i de salut pública, però amb escàs poder per poder regular amb major intensitat aquesta indústria. La complicitat entre el poder econòmic i el poder polític, tan característica de les institucions anomenades representatives al nostre país, ha donat com a resultat un sistema de regulació d'aquesta indústria molt limitat, com ha demostrat la recent explosió a Tarragona. Per això és urgent i necessari que la població es mobilitzi en contra d'aquest maridatge entre la indústria petroquímica i el poder polític, ja que sense aquesta pressió no hi haurà canvis.

I aquí és on es troba el punt feble de la pel·lícula "Aguas Oscuras", ja que presenta amb gran detall l'excel·lent tasca que va fer l'advocat defensor dels interessos de les víctimes (a un cost elevat per a la seva vida professional) però no cita o presenta la mobilització ciutadana que va tenir lloc als EUA per donar-li suport i que va determinar que la pel·lícula acabi bé, cosa que rarament passa a la vida real, a no ser que la ciutadania es mobilitzi. La meua llarga experiència en diversos països mostra que la democràcia anomenada representativa no és realment representativa a no ser que la ciutadania es mobilitzi i pressioni els seus suposats representants per contrarestar la pressió dels lobbies econòmics que continuen tenint una excessiva influència en les institucions polítiques (i mediàtiques) del país. Aconsello el lector que ho faci, ja que la seva salut i qualitat de vida en depenen.